

Rekenkameronderzoek afgerond: 'Eigen kracht' in het Amersfoortse sociaal domein
De onafhankelijke rekenkamer van de gemeente Amersfoort heeft onderzoek gedaan naar het begrip 'eigen kracht'. Een begrip dat vaak gebruikt wordt als we het hebben over zorg en ondersteuning voor inwoners die dat nodig hebben. De rekenkamer heeft het begrip onderzocht omdat het als een rode draad door het sociaal domein loopt. Op dinsdag 6 november is het rekenkamerrapport aangeboden aan de voorzitter van de gemeenteraad.

Achtergrond

In het sociaal domein is de laatste jaren de nadruk verschoven van een focus op de beperkingen die mensen belemmeren, naar meer aandacht voor de capaciteiten die mensen wél hebben en hoe deze zo goed mogelijk kunnen worden ondersteund en aangevuld. De gemeente heeft daarin een grote rol - vanwege haar verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de jeugdwet, de Wmo en de participatiewet. In die wetten wordt veel nadruk gelegd op de 'eigen kracht' van mensen: de overheid vindt het belangrijk dat iedereen zo veel mogelijk voor zichzelf kan zorgen. Maar wat is dat eigenlijk, 'eigen kracht'? Wat verstaan de gemeente en professionals in het Amersfoortse sociaal domein daaronder? En wat betekent dat voor de toegankelijkheid en kwaliteit van zorg en ondersteuning? Deze vragen stonden centraal in dit rekenkameronderzoek. Het onderzoek toetst niet of 'eigen kracht' wordt ingevuld volgens de norm, want die norm is er niet. Het verkent hoe 'eigen kracht' in de praktijk wordt ingevuld en wat daar de gevolgen van kunnen zijn.

Het beleid

Het onderzoek laat zien dat er geen heldere beschrijving is van wat de gemeente en professionals onder 'eigen kracht' verstaan. Ook de gemeentelijke beleidskaders geven hier geen duidelijkheid over. In het beleid van de gemeente is vooral aandacht voor de sociale omgeving, dat is één onderdeel van 'eigen kracht'. Er is echter minder aandacht voor de andere drie onderdelen van eigen kracht, namelijk: wat mensen kunnen en weten, wat zij willen én de mate waarin zij in staat zijn op hun eigen gedrag te reflecteren en dat te veranderen.

De praktijk

Uiteindelijk draait het natuurlijk niet om beleid of uitvoeringskaders, maar om de praktijk. Wat verstaan de professionals die met cliënten werken, zelf onder 'eigen kracht'? Wat verwachten ze van cliënten? En is dat reëel? Dit is onderzocht door casussen voor te leggen aan uitvoerend professionals en aan cliëntvertegenwoordigers. Het ging om fictieve casussen, maar wel gebaseerd op echt bestaande problemen in Amersfoort.

Uit het rekenkameronderzoek blijkt dat de professionele hulpverleners, die moeten beoordelen welke hulp en ondersteuning mensen nodig hebben, in de praktijk wél breder kijken dan alleen naar de sociale omgeving. Er zijn ook geen grote verschillen geconstateerd in de manier waarop hulpverleners vanuit verschillende organisaties naar een hulpvraag kijken. Zij kijken naar alle vier de onderdelen van eigen kracht. Ze hebben oog voor de beperkingen van cliënten, en voor wat cliënten en hun netwerk aankunnen.

De rekenkamer ziet dat professionals veel aandacht besteden aan het gesprek met de hulpvragers. Zij zoeken naar de 'vraag achter de vraag' om de hele situatie zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Maar in de praktijk van de hulpverlening is het niet makkelijk om het begrip 'eigen kracht' centraal te stellen. Hulpverleners moeten constant zoeken naar de juiste balans, want aan de ene kant wordt een beroep gedaan op wat iemand kan en wil, terwijl het aan de andere kant nu juist gaat om mensen met een (tijdelijk) gebrék aan eigen kracht.

Uit het rekenkameronderzoek blijkt nog een ander, meer algemeen punt van zorg: ondanks alle inspanningen, is de toegang tot zorg en ondersteuning nog niet voor iedereen makkelijk te vinden. Dat geldt bijvoorbeeld voor mensen die laaggeletterd zijn en mensen met een migratieachtergrond.

Aanbevelingen

De rekenkamer doet aanbevelingen om de invulling van het begrip 'eigen kracht' in Amersfoort te verbeteren. De rekenkamer adviseert de gemeente te blijven werken aan de laagdrempeligheid en vindbaarheid van de toegang tot zorg en ondersteuning, met bijzondere aandacht voor inwoners met een beperking, voor mantelzorgers, voor inwoners met een migratie-achtergrond en voor mensen die moeite hebben met de Nederlandse taal. De rekenkamer adviseert ook om in het gemeentelijk beleid aandacht te geven aan de volle breedte van het begrip 'eigen kracht' - en om oog te hebben voor de interne tegenstrijdigheden die achter dit begrip schuil kunnen gaan. Daarnaast adviseert de rekenkamer aan de gemeente en de betrokken organisaties om in een gezamenlijk leerproces te werken aan de invulling van het begrip 'eigen kracht' in de praktijk, zodat de professionals op de werkvloer het gemeentelijk beleid zo goed mogelijk kunnen uitvoeren.

Rapport en compilatie

De rekenkamer heeft naast het onderzoeksrapport een korte compilatie gemaakt van de onderzoeksuitkomsten. Deze documenten zijn te vinden op www.amersfoort.nl/rekenkamer.

Vervolg

De gemeenteraad bespreekt het onderzoeksrapport op 20 november 2018 en besluit daarna over de aanbevelingen.

Rekenkamer

De gemeente Amersfoort heeft een rekenkamer. Dit is een onafhankelijk orgaan met als taak het toetsen van het door de gemeente gevoerde bestuur. De rekenkamer voert onderzoeken uit en doet naar aanleiding daarvan aanbevelingen. De gemeenteraad besluit over deze aanbevelingen.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:

Informatie: mw. drs. M.P. (Marleen) van den Nieuwendijk RA, Ambtelijk Secretaris Rekenkamer, 033-469 43 12, rekenkamer@amersfoort.nl, www.amersfoort.nl/rekenkamer